

PVN e-mācību 10 modulis

TIESĪBAS UZ ATSKAITĪJUMU

Kursa atziņas

Tas ir praktisks atbilstošākās kursa informācijas kopsavilkums.

Šajā e-mācību kursā izmantota atsauce uz ES PVN tiesību aktiem, kas ir spēkā 2020 gada 1. janvārī (attiecas uz ES PVN direktīvu, ES PVN atmaksas direktīvu un ES PVN īstenošanas regulu).

Šis modulis ir plašāka PVN kursa sastāvdaļa, ko veido šādas nodaļas:

- Ievads
- Teritorija
- Ar nodokli apliekama persona
- Darījumi
- Ar nodokli apliekamu darījumu vieta
- Digitālie pakalpojumi un vienots mini kontaktpunkts (MOSS)
- Iekasēšanas notikums un ar nodokli apliekamā summa
- Likmes
- Atbrīvojumi
- **Tiesības uz atskaitījumu**
- Atmaksa
- Pienākums

Šajā kursā tiek apskatīti jautājumi "**Kas var atskaitīt? Ko var atskaitīt? Kad var atskaitīt? Kur to var atskaitīt?**"

1. Mācību mērķi

Mācību noslēgumā jūs zināsit:

- **kas var atskaitīt:** tikai ar nodokli apliekamas personas, kas veic ar nodokli apliktus darījumus un dažus atbrīvotus darījumus, var atskaitīt PVN priekšnodokli;
- **ko var atskaitīt:** atskaitīt var tikai PVN priekšnodokli, un ir nepieciešama sākotnēji atskaitītā PVN priekšnodokļa korigēšana, lai atspoguļotu izmaiņas ar nodokli apliktajā izmantošanas veidā noteiktā laikposmā;
- **kad atskaitīt:** atskaitīšanas tiesības rodas laikā, kad PVN kļūst iekasējams;

- ka darījumu kombinācija ar un bez tiesībām veikt atskaitījumus noved pie **proporcionālas atskaitīšanas** tādā proporcijā, kas attiecināma uz darījumiem, kur ir tiesības veikt atskaitījumu;
- atšķirību starp **atskaitāmu** un **neatskaitāmu PVN priekšnodokli** atbrīvotos un ar nodokli apliekamos darījumos, kā arī saistītās tiesības atskaitīt priekšnodokli;
- citus **ierobežojumus** saistībā ar atskaitīšanas tiesībām;
- par nepieciešamību **koriģēt** atvilkumus;
- kā izmantot atskaitīšanas tiesības **nodokļu ieturēšanas** vai **atmaksāšanas veidā**.

2. Definīcijas

Priekšnodoklis: PVN priekšnodoklis ir nodoklis, ko ar nodokli apliekama persona ir samaksājusi par precēm un pakalpojumiem, ko tā iegādājusies saviem uzņēmējdarbības darījumiem. Attiecībā uz neto pievienotās vērtības nodokļu sistēmu ir svarīgi, ka ar nodokli apliekamajai personai ir tiesības atskaitīt PVN kā priekšnodokli, kas radās pirms darījuma.

Aprēķinātais nodoklis: aprēķinātais PVN ir PVN, ko ar nodokli apliekama persona iekasē no saviem klientiem, pārdodot preces un pakalpojumus. Atskaitīt var tikai priekšnodokli.

Ar nodokli aplikti darījumi: darījumi, kam piemērots PVN.

Atskaitāmi atbrīvotie darījumi: tādi atbrīvotie darījumi kā preču piegāde eksportēšanai un preču piegāde Kopienas teritorijā dod tiesības atskaitīt PVN priekšnodokli, kas saistīts ar šiem darījumiem.

Neatskaitāmi atbrīvotie darījumi: atbrīvoti darījumi, kas saistīti ar noteiktām darbībām sabiedrības interesēs, piemēram, slimnīcu un medicīniskā aprūpe, vai citas darbības, piemēram, azartspēles vai pastmarku piegāde par nominālvērtību, vai akcīzes nodokļa marku piegāde nedod tiesības atskaitīt PVN priekšnodokli saistībā ar šiem darījumiem.

Ar nodokli apliekama persona: ikviena persona, kas regulāri un patstāvīgi veic saimniecisko darbību.

Ar nodokli neapliekamas juridiskas personas: dažas juridisko personu kategorijas, piemēram, valsts iestādes un kontrolāciju sabiedrības, kas neveic saimniecisko darbību.

Par samaksu atbildīgā persona: persona, kurai ir juridisks pienākums veikt PVN samaksu nodokļu iestādēm.

Galapatērētājs: gatavā produkta galapatērētājs, kam pilnā mērā uzlikts nodokļa slogs.

3. Kas var atskaitīt?

- **Ar nodokli apliekamas personas**, kas veic ar nodokli apliktus darījumus un dažus atbrīvotus darījumus, **var atskaitīt PVN** saistībā ar šādiem darījumiem: preču un pakalpojumu iegādi;
- preču iegādi;
- preču importēšanu.

Neto PVN princips nodrošina, ka nodoklis tiek aprēķināts tikai par pievienoto vērtību un ka ar nodokli apliekamās personas piegādes ķēdē var atskaitīt nodokli, kas samaksāts par iepriekšējiem darījumiem.

Ir **divu veidu atbrīvoti darījumi**:

- tie, kam ir tiesības uz atskaitījumu (**ar nodokli apliekami darījumi un atskaitāmi atbrīvoti darījumi**);
- tie, kam nav šādu tiesību (**neatskaitāmi atbrīvoti darījumi**).

4. Ko atskaita?

Var atskaitīt PVN par precēm vai pakalpojumiem, ko ar nodokli apliekama persona nopirkusi, iegādājusies vai importējusi un kas **izmantoti ar nodokli apliktiem darījumiem**.

Ja runa ir par:

- preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu: PVN, kas ir jāmaksā vai ir jau samaksāts;
- preču iegādi Kopienas teritorijā: PVN, kas jāmaksā par preču importēšanu, PVN, kas jāmaksā vai ir jau samaksāts.

PVN atskaitījums **tiek piemērots arī** tādiem **atbrīvotiem darījumiem, uz kuriem attiecas atskaitījuma tiesības** un kas minēti 169. pantā.

Ja tos izmanto personīgam patēriņam vai atbrīvotiem darījumiem, kas nedod atskaitīšanas tiesības, tad PVN atskaitīt nedrīkst.

Ja nekustamais īpašums, kas veido ar nodokli apliekamas personas uzņēmuma aktīvu daļu, tiek izmantots gan ar nodokli apliekamās personas uzņēmējdarbības, gan privātā nolūkā, PVN izdevumi, kas attiecas uz šo īpašumu, ir atskaitāmi saskaņā ar principiem, kas izklāstīti 167. panta a) punktā, 168. pantā, 168. panta a) punktā, 169. pantā un 173. pantā. PVN ir atskaitāms tikai par tādu īpašuma izmantošanas daļu, kas paredzēta ar nodokli apliekamās personas uzņēmējdarbībai.

5. Kad to atskaita?

PVN atskaitīšanas tiesības parasti rodas laikā, kad atskaitāmais nodoklis kļūst iekasējams.

Pamatprincips ir tāds, ka iekasēšanas gadījums rodas, kad izpildās visi tiesiskie priekšnoteikumi, lai PVN kļūtu iekasējams. Dalībvalstis izvēles shēmas ietvaros var nodrošināt, ka tādas ar nodokli apliekamas personas atskaitīšanas tiesības, kuras PVN kļūst iekasējams saskaņā ar 66. panta b) punktu, tiek atliktas, līdz attiecīgais piegādātājs samaksā PVN par piegādātajām precēm vai sniegtajiem pakalpojumiem. (167. pants, 167. panta a) punkts).

6. Kur atskaita?

Tiesības atskaitīt PVN priekšnodokli var īstenot tikai tajā dalībvalstī, kurātika veikts ar nodokli apliekamais darījums, par kuru iekasēts PVN.

Tādēļ **PVN atskaitījums nerada problēmas** gadījumos, kad no **personas, kas apliekama ar nodokli**, PVN tiek iekasēts **dalībvalstī, kurā tā reģistrēta** vai identificēta PVN nolūkā.

Piemērs: ar nodokli apliekama persona dalībvalstī A iegādājas preces pārdošanai saviem klientiem un saņem rēķinu ar PVN. Šajā gadījumā ar nodokli apliekamā persona var iesniegt PVN deklarāciju dalībvalstī, kurā dibināts tās uzņēmums. Ar šādu deklarāciju var pieprasīt tiesības atskaitīt PVN priekšnodokli.

Ar nodokli apliekamām personām, kuras **nav reģistrētas dalībvalstī, kurā tām jāmaksā PVN**, ir izstrādāta īpaša direktīva, kurā izklāstīti noteikumi PVN atmaksai (direktīva 2008/9/EK un 86/560/EEK). Šī direktīva attiecas uz atmaksas pieteikumiem, kas iesniegti no 2010. gada.

Papildu informāciju skatiet kursā "PVN atmaksa".

7. Kādu summu var atskaitīt?

Vienādojums, ar ko aprēķina nodokļu iestādēm faktiski maksājamo PVN summu, ietver atskaitāmo PVN, kas ir: aprēķinātais nodoklis, no kura atņemts PVN priekšnodoklis un kas ir līdzvērtīgs maksājamajai vai atmaksājamajai neto summai.

Aprēķinātais PVN – PVN priekšnodoklis = neto summa, kas jāmaksā vai jāatmaksā

Aprēķinātais PVN= ar nodokli aplikto darījumu ar nodokli apliekamā summa * PVN likme

PVN priekšnodoklis= summa, no kuras atskaitāms PVN

Preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas gadījumā nodokļu iestādei maksājamais PVN ir neto summa, kas iegūta, **no aprēķinātā PVN atņemot PVN priekšnodokli.**

Ja **preces tiek iegādātas Kopienas teritorijā**, pircējs **var atskaitīt PVN priekšnodokli**. Tas nozīmē, ka nodokļu pozīcija ir neitrāla. Šī sistēma nodrošina darījuma aplikšanu ar nodokli dalībvalstī, kurā preces patērē vai izmanto.

Piemērs: mēbeles tiek sūtītas no Latvijas uz Lietuvu. Mēbeļu cena: 1000 €. Pircējam jāmaksā PVN par iegādi. PVN likme ir 20%. Pircējs var atskaitīt 200 € PVN priekšnodokli. Vienlaikus viņš var atskaitīt PVN, kas jāmaksā par iegādi, kā PVN priekšnodokli, proti, 200 €. Tas nozīmē, ka nodokļu pozīcija ir neitrāla: $1000 \text{ €} \times 20\% (200 \text{ €}) - 200 \text{ €} = 0$.

Tomēr dažkārt pircējam nav atskaitīšanas tiesību, kas radīs tam nodokļu saistības.

Preču importēšanas gadījumā pircējam jāmaksā importa PVN. Vienlaikus viņš var arī atskaitīt PVN, kas samaksāts par importu kā PVN priekšnodoklis. (Ņemiet vērā, ja importējat apģērbu, jums aizvien ir jāmaksā importa PVN, bet jums nav atskaitīšanas tiesību.)

Lai īstenotu atskaitīšanas tiesības, ar nodokli apliekamai personai ir jābūt darījumu apstiprinošam dokumentam, piemēram, rēķinam vai importu apliecinošam dokumentam, vai jāizpilda citas formalitātes (178. pantā aprakstīti attiecīgie nosacījumi).

Atsevišķās situācijās būs **jākorīgē** atskaitījumi, ja noteiktā laikposmā mainās pamatlīdzekļu izmantošanas veids. Koriģēšana ir jāveic **minimālajā piecu gadu koriģēšanas laika posmā**, kā paredzēts PVN direktīvā, vai attiecībā uz nekustamo īpašumu – pagarinātā laika posmā, ko nosaka dalībvalstis, bet ne ilgāk par 20 gadiem.

Koriģēšana var kļūt nepieciešama, ja rodas izmaiņas cenā vai lietošanā.

Pieklūt neierobežotajiem e-mācību kursiem iespējams, apmeklējot EUROPA tīmekļa vietni: https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/general-overview_en.

Atcerieties – tas ir ātrs un praktisks atbilstošākās kursa informācijas kopsavilkums. Par autentisku uzskatāmi vienīgi Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša publicētie Eiropas Savienības tiesību akti. Komisija neuzņemas nekādu ar apmācību saistītu atbildību vai saistības.